

14.9.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

riitta.burrell@stm.fimarjo.kekki@stm.fi

STM017:00/2018

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveystalvuu- jen asiakasmaksuista

Lausunnolla olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveystalvuu-
jen asiakasmaksuista. Samalla kumottaisiin voimassa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki. Esityksen
tavoitteena on ajantasaistaa asiakasmaksulainsäädäntö huomioiden sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja maakuntia koskeva uudistus. Laki on tarkoi-
tettu tulemaan voimaan tammikuussa 2020.

Uudessa laissa säädettäisiin maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveystalvuu-
jen maksuista, maksujen määräämisestä ja niiden perimisestä sekä asiakkaalle maksuttomista palveluista. Lisäksi säädettäi-
siin maksujen perimistä rajoittavasta maksukatosta sekä maksujen alenta-
misesta ja perimättä jättämisestä. Maksun voisi periä vain niistä talvuu-
luista, joiden maksuista säädetään ehdotetussa laissa.

Yrittäjäjärjestön yleiset näkemykset

Tällä hetkellä osa palveluista on voimassa olevan asiakasmaksulainsäädän-
nön soveltamisalan ulkopuolella. Jos asiakasmaksulaissa tai -asetuksessa ei
ole säädetty maksulle enimmäismäärää, maksu voidaan määrätä korkein-
taan palvelujen tuotantokustannusten suuruisena. Tällaisia maksuja voi-
daan nykyisin periä esimerkiksi palveluasumisesta ja tukipalveluista, joista
ei ole asiakasmaksulaissa erityisiä säännöksiä. Esityksen tavoite selkeyttää
ja yhtenäistää asiakasmaksukäytäntöjä on hyvä ja kannatettava lähtökohta
uuden lain valmistelulle.

Toisaalta esitämme huolestamme siitä, että luonnosesitys on paikoin epäjoh-
donmukainen ja tulkinnanvarainen. Kiinnitämme huomiota esimerkiksi
siihen, että 3 §:n mukaan maakunta tarkoittaisi maakuntaa tai maakunnan
liikelaitosta. Näin ei voi olla, koska maakunta on palvelujen järjestäjä ja
maakunnan liikelaitos yksi tuottajista. Nämä roolit on välttämätöntä

erottaa kaikessa lainsäädännössä. Olisi perusteltua, että koko esitys käytäisiin jatkovalmistelussa tältä osin uudelleen huolellisesti läpi.

Lisäksi toivomme, että jatkovalmistelussa otettaisiin huomioon oikeusministeriön työryhmä (Kuluttajasuojasäännösten uudistaminen -työryhmä), jonka tavoitteena on muun muassa vahvistaa julkisen ja yksityisen puolen kilpailuneutraliteettia hyvinvointi-, sosiaali- ja terveystalouden osalta.

Yritysten toimintamahdollisuudet tulee turvata

Esityksessä todetaan, että asumispalvelun asiakasmaksut vaihtelevat eri kunnissa ja kuntayhtymissä. Joissakin kunnissa palveluasumisen ja tuetun asumisen maksujen määräytymisperusteet pohjautuvat kotona annettavan palvelun maksujärjestelmään ja joissakin ne mukailevat pitkäaikaisen laitoshoidon maksujärjestelmää. Asiakasmaksun lisäksi myös asiakkaan vähimmäiskäyttövaran suuruus vaihtelee, eikä siitä ole säädetty asiakasmaksulainsäädännössä.

Olemme huolissamme siitä, että erityisesti tehostetun palveluasumisen maksujen määräytymisessä ja laadukkaan hoidon yhdistämisessä tulee jatkossa olemaan haasteita. Asiakasmaksun vahva tulosidonnaisuus (asiakasmaksu 85 % tuloista, käyttörahaksi vähintään 160 euroa) voi johtaa siihen, että tehostetussa palveluasumisen laatu kärsii merkittävästi, jos hoitoisuutta ei huomioida tuottajille maksettavassa korvauksessa. Tämä johtuu erityisesti siitä, että asiakkaan käyttöraha jää yleisesti niin pieneksi, ettei tällä ole mahdollisuutta ostaa lisäpalvelua niin halutessaan. Katsomme, että tehostetun palveluasumisen maksut tulisi rinnastaa laitoshoidon maksuihin ja siten, että asiakkaan käyttövara olisi esitettyä korkeampi.

Koska asumispalvelujen asiakasmaksut vaihtelevat kunta- ja kuntayhtymäkohtaisesti, myös lakiesitys vaikuttaa eri tavoin yrityksiin. Muutoksilla saatetaan olla vaikutusta yritysten toimintamahdollisuuksiin tarjota asiakkailleen perustasoa parempia palveluja. Tästä syystä pidämme puutteellisena, ettei esityksessä ole arvioitu muutosten vaikutuksia yrityksiin. Laadukas valmistelu edellyttää, että ennen esitystä arvioidaan erilaisia vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia lainsäädännön kohteina oleviin toimijoihin, erityisesti myös pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Asiaksmaksulaissa määritellään vain maakunnan asiakkaalta perittävät maksut. Sääntelyn ulkopuolelle jäävät kokonaan asiakassetelin käyttöä sekä sen arvon määräytymistä koskevat seikat. Valinnanvapauslainsäädännön mukaan maakunta määräisi setelin sisällön ja arvon. Siinä kyllä ohjeistetaan setelin arvon määrittelyä, mutta sen lisäksi on välttämätöntä valvoa, että seteleiden arvo tosiasiallisesti määräytyy rehellisesti ja realistisesti ja että palvelut tuotetaan erilaiset asiakastarpeet huomioiden. Palvelun tuottamishinta vaihtelee eri yrityksissä riippuen esimerkiksi volyymeihin perustuvasta hinnoittelusta. Tästä syystä on tärkeää, ettei päätettävä tuotantohinta ole todellisia tuotantokustannuksia pienempi. Muussa tapauksessa voi olla kannattamatonta osallistua asiakassetelipalvelujen tuotantoon.

Koko sote-uudistuksen onnistumisen kannalta pidämme erittäin tärkeänä, että kaikkein pienimmillään yrityksillä olisi jatkossa mahdollisuudet toimia osana ja tuottaa asiakkailleen laadukasta hoivaa ja muuta palvelua.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Janne Makkula
työmarkkinajohtaja

Tiina Toivonen
lainsäädäntöasioiden päällikkö